

HILVERSUM, PAS OP!

Pas Op-kalender 1999

Op 17 oktober 1998 heeft Stichting Hilversum, Pas Op! het eerste exemplaar van de PAS OP-KALENDER 1999 aangeboden aan de heer prof. ir H.J.M. Ruijsseenaars, de architect van de nieuwe Kerkbrink. Het tweede exemplaar is uitgereikt aan de wethouder B. Smit, die in 1997 zijn medewerking aan de totstandkoming van deze kalender heeft verleend.

In het voorjaar van 1997 is in het overleg tussen de toenmalige wethouder voor cultuur B. Smit en het bestuur van de Stichting Hilversum, Pas Op! besloten te streven naar het gezamenlijk uitbrengen van een kalender met afbeeldingen van architectonisch belangrijke gebouwen in Hilversum.

De afdeling Cultuur van de dienst OCW heeft daarop met de kunstenaar Joost Veerkamp overleg gevoerd over de opdracht en de uitvoering van een aantal zeefdrukken.

Joost Veerkamp, geboren in 1953 te Diemen, studeerde aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten in Amsterdam, faculteit grafiek. Hij is noch striptekenaar, noch illustrator; hoewel zijn werk realistisch is en wordt uitgevoerd in de zogenaamde Klare Lijn. Wel is Veerkamp een Hergé bewonderaar, wat blijkt uit de vele Kuifje-pastiches die hij maakte. Niettemin heeft zijn lijnvoering een eigen karakter, met kenmerkende stileringen in de details. Zijn strakke, verstilde tekeningen zijn wellicht een uitvloeisel van zijn fascinatie voor Japanse grafische kunst. De opvallende sfeer bereikt hij door zijn tekeningen met de airbrush in te kleuren. Hij werkte met veel schrijvers samen; ondermeer Gerrit Komrij, Hugo Claus en Hotz. Ook publiceerde hij eigen boeken, waarvan *Het Postzegelalbum* wellicht het bekendst is. Daarnaast werkte hij voor *De Volkskrant*, *NRC-Handelsblad* en *Vrij Nederland*.

In het totaal heeft Veerkamp zes tekeningen voor de zeefdrukken gemaakt; het Raadhuis, Zonnestraal, Tribune Sportpark, Pompgemaal Laaperveld, Sneliusschool en Grand Hotel Gooiland. Deze tekeningen konden voor de PAS OP-KALENDER 1999 worden gebruikt. Als voorblad heeft Veerkamp nog een extra tekening gemaakt van het Raadhuis. De vormgeving is uitgevoerd door Robbert Zweegman.

De originele zeefdrukken zijn te koop bij ondermeer het Dudokcentrum en GSA Galerie en de Kunstuitleen in Hilversum, voor f 250,- per stuk.

De kalender is te koop in ondermeer de boekhandel, bij het Dudokcentrum en in het Goois Museum voor f 55,- per stuk.

Voor informatie kunt u contact opnemen met Stichting Hilversum, Pas Op! (Eikenlaan 59, 1213 SH Hilversum, 035-6241908).

Zuilenrij op Oude Begraafplaats "Gedenkt te Sterven"

Op 31 oktober j.l. vierde Stichting De Hof dat het één jaar geleden de Oude Begraafplaats "Gedenkt te Sterven" van de gemeente in erfpacht kreeg. Sindsdien is veel werk verzet. We kunnen inmiddels gaan spreken over een bijzonder stadspark met historische waarden. Een oase van rust waar het goed toeven is voor de Hilversummer die het drukke stadshart even wil ontvluchten.

Het vele dat gerealiseerd werd kwam tot uiting in het monument dat onthuld werd met daaraan verbonden een voor Hilversum bijzonder verhaal. Het monument is de eerste van een reeks van 10 zuilen welke het ritme van de steunberen zullen voortzetten daar waar de muur bij de restauratie niet meer gesloten kon worden. Ieder van deze zuilen zal een verhaal met zich mee gaan dragen. Deze eerste zuil vertelt het verhaal van het Rotterdams Meisjeskopje. Onderstaand het verhaal zoals dat bij Bob Aerden, oud-gemeentevorlichter, bekend was.

Een Rotterdams meisjeskopje in Hilversum

Dit verhaal gaat over misschien wel het oudste Hilversumse monumentje ter herdenking van gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog. Maar het is wel een verhaaltje "van horen zeggen".

Toen ik rond 1973 mijn eerste bezoek bracht aan de gemeentelijke rioolwaterzuiveringsinrichting Oost aan de Weg op Anna's Hoeve, werden historie en heden van het bedrijf me verteld door een aantal oudgedienden. Veelal mensen die een technische opleiding achter de rug hadden, maar

door de crisis en later het uitbreken van de oorlog niet aan de bak konden komen. Veel van die mensen kwamen terecht bij de overheid en een paar daarvan op de gloednieuwe en hypermoderne zuivering Oost. Die was kort voor de oorlog vrijwel af. Alleen de ronde gemetselde oxydatietanks moesten nog worden gevuld met lavasteen. De aanvoer daarvan stopte echter in de loop van 1939 en een van de tanks bleef dus vooralsnog leeg. Toch moest ook die benut worden om voldoende water te kunnen reinigen.

Kort na hun aanval op Nederland lieten de Duitsers zien, dat ze eigen opvattingen hadden over het voeren van oorlog: ze bombardeerden Rotterdam en dreigden andere grote steden op dezelfde wijze te verwoesten. Het leger capituleerde en de regering vestigde zich in Londen, onder meer om de nog niet bezette delen van het rijk in vrijheid te kunnen besturen. Hilversum kocht puin in Rotterdam en vulde daarmee de laatste tank.

Console in puin

Tussen het puin trof men een gave console aan, een meisjeskopje, dat vòòr het bombardement waarschijnlijk een klein balkonnetje aan een Rotterdamse voorgevel had geschraagd. De werkers op de zuivering haalden het kopje uit het puin en metselden het in de wand van de laatste tank, aan de zijde van de Weg op Anna's Hoeve. Hoewel er nu een andere tekst onder staat, gaat het verhaal verder met de mededeling dat toen onder het kopje "Rotterdam" of "Rotterdam 1940" stond gebeiteld en dat het kopje gedurende de oorlogsjaren een baken was voor de mensen van de zuivering. Ze zouden er zelfs herdenkinkjes hebben gehouden in die jaren. Het verhaal is te mooi om te controleren, vond ik toen. En nu nog. Daarom geef ik het als verhaal van horen zeggen.

Expositie

Maar het gaat verder. Inmiddels werd de zuivering te klein. De gemeente ontwierp een nieuwe en begon (in eigen beheer) met de bouw ervan. Samenwerking tussen Publieke Werken en de afdeling Voorlichting leidde ertoe, dat de zuiveringsinstallaties in 1974 als voorbeeld werden gesteld op de tentoonstelling "Het 2e Gebruik" in het Stedelijk Museum in Amsterdam. Daar prijkte toen ook een foto van het kopje met de gebeitelde tekst: "Uit de puinhopen van Rotterdam Mei 1940".

Sloop

Nog voordat de nieuwe installatie helemaal klaar was, werd de organisatie rond het waterzuiveren in Nederland veranderd. Er kwam een Zuiveringschap in Hilversum en dat voltooide de nieuwe zuivering en ging die beheren. De oude tanks verloren hun nut. Daarop besloot het Schap de oude tanks te slopen. Gelukkig kende ik nog een ex-gemeente-ambtenaar die destijds in dienst was getreden bij het Schap. Ik heb hem gevraagd het kopje van sloop te redden en daar heeft Nico van Basten voor gezorgd.

Opgeknapt

Er werd echter geen goede plaats meer gevonden voor het kopje. Het heeft een tijdje wat troosteloos op een grasveldje op het zuiveringsterrein gelegen en nog later werd het opgeslagen in een van de ketelhuizen. Daar is het in redelijke staat teruggevonden, waarna het de reis aanving naar de Oude Begraafplaats. Fraai opgeknapt en opnieuw voorzien van een leesbare tekst. Nu siert het een van de steunberen langs De Hof. Waar de oude naam van de begraafplaats een vermaning naar de toekomst behelst, geeft dit kopje een aanleiding om bij het verleden stil te staan.

Bob Aerden.

Misschien wonen er in Hilversum nog mensen die zich iets, of iets méér, weten te herinneren over de geschiedenis van dit kopje. Het zou aardig zijn deze wetenswaardigheden door te geven aan Stichting De Hof (Eikenlaan 59, 1213 SH Hilversum, tel. 6241908).

Het Rotterdamse Meisjeskopje kwam met een lading puin uit de Rotterdamse binnenstad naar Hilversum. Het beeldje heeft jarenlang de Zuiveringsinstallatie Oost gesierd. Het is nu ingemetseld in één van de zuilen van De Hof. Foto de heer Van Leeuwen, opzichter bij de bouw van de zuivering.